

Dźwiękowi oszuści - czy motyle bzyczą jak pszczoły lub osy, które morfologicznie przypominają, by zwieść drapieżców?

Owady, które są niejadalne (toksyczne) lub posiadają mechanizmy obronne (np. potrafią użądlić) często wysyłają sygnały ostrzegawcze, „jestem groźny”, do potencjalnych drapieżców, by uniknąć ataku. Sygnały te mogą być wizualne, chemiczne, a nawet akustyczne. Drapieżniki uczą się rozpoznawać te sygnały i, w strachu przed użądleniem, ugryzieniem lub zatruciem, unikać owadów, które je wysyłają. Co ciekawe, istnieje szereg gatunków, a nawet całe rodziny, które choć bezbronne, także wysyłają sygnały ostrzegawcze. Udając, że są groźne, zwiększają swoje szanse na przeżycie. Imitacja ta zwana jest mimikrą Batesa – nazwa pochodzi od nazwiska naukowca, który jako pierwszy opisał to zjawisko. Jej występowanie w zakresie wyglądu zewnętrznego (morfologii) zostało opisane u wielu gatunków, wśród całej gromady owadów. Motyle z rodziny przeziernikowatych (Sesiidae) stanowią spektakularny przykład tego typu mimikry – chociaż są bezbronnymi motylami, w toku ewolucji upodobniły się wyglądem do os i pszczół. Imitacja jest tak dobra, że nawet biolog może w terenie pomylić przeziernika z pszczołą lub osą, dopóki ten nie rozwinię ssawki do pobierania płynnego pokarmu – elementu charakterystycznego dla motyli, którego osy nie posiadają. Że przezierniki wyglądają jak osy lub pszczoły, wiadomo od dawna, wszystkie motyle z tej rodziny na świecie tak mają! Jednak dopiero niedawno udowodniono, że imitują także ich zachowanie: pszczołopodobne motyle latają jak pszczoły, podczas gdy osopodobne – jak osy. O dźwiękach, które wydają, nie wiemy jednak niczego. Mało tego, nie ma ani jednej wzmianki w literaturze naukowej, żeby wydawały jakiegokolwiek dźwięki. Koncepcja tego projektu powstała, po tym, jak usłyszałam „bzyczenie” przeziernika w locie, bzyczenie przypominające dźwięki wydawane przez osy czy pszczoły. Pomimo tego, że mimikra jest jedną z kluczowych koncepcji ewolucyjnych opisujących niezwykle przystosowania ochronne zwierząt, akustyczne interakcje drapieżnik-ofiara są ogólnie słabo poznane. Być może wynika to z trudności w rejestrowaniu bodźców akustycznych oraz faktu, że niektóre są niesłyszalne dla ludzkiego ucha. W ramach tego projektu planuję nagrać i porównać dźwięki wydawane w locie przez cztery gatunki naśladowców os i pszczół (latających za dnia motyli z rodziny przeziernikowatych oraz zawisakowatych) oraz osiem gatunków ich potencjalnych modeli mimikry, tzn. os, pszczół, trzmieli i szerszeni (owadów znanych z „bzyczenia” w locie). Badania te będą zrealizowane w ich środowisku naturalnym, bez unieruchamiania owadów, co stanowi nowe podejście metodologiczne do badań akustycznych owadów w locie. Na początku, aby sprawdzić, czy pszczoły i osy mają szczególny sposób bzyczenia, porównam ich dźwięki z tymi, które wydaje plujka pospolita – gatunek bezbronnej, bzyczącej muchy. Następnie porównam dźwięki os i pszczół z dźwiękami przezierników i zawisaków, aby sprawdzić, czy są podobne. Wreszcie, odtwarzając dźwięki much, pszczół, os oraz ich motyli naśladowców potencjalnym drapieżnikom (ptakom – szpakom) zweryfikuję, czy rozumieją one sygnały audio nadawane przez osy lub pszczoły, czy są w stanie je odróżnić od innych owadów, a także czy oszuści, tacy jak przezierniki lub zawisaki, skutecznie nabierają ptaki swoim bzyczeniem. W ramach tych eksperymentów ptaki zostaną najpierw wyszkolone, a następnie będę im prezentować modeli mimikry, naśladowców i kontrolne gatunki owadów jako pokarm. W kolejnej próbie poszczególne owady będą umieszczane na miniaturowych głośnikach odtwarzających dźwięki bzyczenia, aby sprawdzić, czy ptaki chętnie zjadają także bzyczące owady, czy może nie. Jeżeli istnieje sygnalizacja akustyczna, a nawet podstawowa forma komunikacji pomiędzy reprezentantami różnych gromad zwierząt (tzn. pomiędzy owadami i ptakami), to byłby to prawdziwie nowatorski rezultat badań.